

27. 5. 2018 - Radujte se... z problémů!

1. čtení: Dt 6, 1-9

Píseň: 433 – Otče náš, milý Pane

Základ kázání: Jk 1, 1-6

Kázání: Milé sestry, milí bratři v Kristu,

stručný a stylově čistý začátek dopisu skrývá nenápadnou literární ambici: Neuvádí konkrétního adresáta ani adresu. Místo toho charakterizuje situaci, do níž je psán: Dvanácti pokolením v diaspoře. Tedy těm, kteří kráčí po Boží cestě v situaci diaspory. Tedy těm, kteří kráčí po Boží cestě a *nejsou doma*. Nejsou ve svém prostředí. Nejsou „ve svém.“

Nežijí v prostředí, kde by lidé okolo byli stejného, nebo alespoň podobného, vyznání ani způsobu života či myšlení. Tedy těm, kdo jsou tak trochu přistěhovalci, novousedlíky - nábožensky i geograficky. Jakub píše těm, kteří na jedné straně zažívají osamění ve světě, se kterým si nemůžou nikdy úplně rozumět. Na druhé straně píše těm, kteří jsou spojeni ve virtuálním společenství napříč diasporou, napříč rozptýlením.

Taková situace vystavuje člověka nevyhnutelně stresům, tedy tlakům. Vytváří třecí plochy a konflikty. A někteří si tyto překodují, přeloží, vyloží jako zkoušky. Taková je trvalá situace trvalé křesťanské diaspory ve světě. A je vždy podezřelé, když toto nepocítí uje ve vlastních očích „křesťanské“ společenství. Protože takové se vyhýbá kontaktu s okolním světem. Možná i okolnímu světu jako takovému. Hlavně aby nebyly problémy.

Řecké *chairein*, které autor použije jako konvenční pozdrav, přibližně odpovídá českému „buďte zdraví.“ Ale právě jen přibližně. Češi si přejí právě „hlavně to zdravíčko“ (Buďte zdraví; Na zdraví; vůbec *zdravit*). Což je paradoxní, protože právě zdravíčko jistojistě odejde - na čas v nevyhnutelných nemocích, trvale s přibývajícím věkem. Proč si Češi přejí něco tak pomíjivého?

Semité si přejí šálóm - pokoj. Tak dodnes také arabové svým salam alejkum. Což je naopak geniální, protože pokoj je klidně i tam, kde není například zdravíčko. A Řekové si přáli chairein - radování se z života.

Avšak Jakub překvapuje. Chairein, radování se, nemá být ze života. Z narozenin, úspěchů, počasí, klidu nebo kdoví čeho. Radost má mít dvanáct pokolení v diaspoře z toho, *že se dostali do problémů. Když se dostanou do problémů.*

Což je opět logické, když se člověk otevře a trochu zamyslí. Pokud jsou totiž Boží vyvolení ve společnosti bez problémů, pak buď zaprodali svou odlišnost - to, co z nich činí Boží vyvolené - nebo je jim okolní svět vlastně šumák. Nežijeme ani v křesťanské zemi, natožpak světě, natožpak v Božím království. Kolik problémů způsobil Ježíš! Do kolika napjatých situací se dostal pro své nejpříkladnější a nejlepší možné následování Hospodina i se svou vlastní rodinou a učedníky!

Jakubova formulace se pak může zdát banální. Může se zdát takovým mudroslovným pořekadlem jako „jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.“ Avšak lidová moudrosti bývá triviální a často nepravdivá, protože traduje nejrozšířenější názory. Třeba že hlavní je to zdravíčko...

Skutečné mudrosloví, skutečná moudrost však zcela jinak. Často navzdory stereotypům, tedy nejrozšířenějším názorům a lidovým zvyklostem. Někdy hovoří paradoxně. Aby člověka trkla. Aby ho paradoxní formulace vykolejila z jeho vyježděných předsudků a světonázorů: Mějte radost ze života. A hlavně se radujte, když to za moc nestojí. Především se radujte z problémů, průšvihů a pokušení.

Protože právě v takové situaci má člověk možnost pochopit něco podstatného z Božího království. Protože čím větší vykolejení člověk prožívá, tím otevřenější je změně.

Tím, že Jakub píše do situace diaspory, tedy do situace ostrůvku, kde možná někde poblíž je hrstka podobných, ale většinu času adresát nežije v iluzi křesťanské Evropy nebo světa je Jakub trvale aktuální. Protože píše těm, kteří jsou často vnímání jako zbyteční, nadbyteční nebo příživníci. Jako jiní, nežádoucí nebo přinejlepším jako trpění. Tak ty Jakubovské „zkoušky“ (tak ČEP) plynou právě z této trvalé konfrontace. Svět, o nějž usilují křesťané hodnotami ne-

lhaní, ne-kradení, ne-elitářství a stejné pravdy pro všechny, je svět nekompatibilní se světem nenáboženským. Se světským světem.

Sekulární svět totiž nebude nikdy úplně vědět, co si počít s těmi židy, křesťany, muslimy a dalšími. A křesťané, židé, muslimové nebo hinduisté nebudou tak úplně vědět, co si počít v sekulárním světě.

Do takové situace lidová moudrost radí: Hlavně nemít problémy. Snažte se nemít problémy. Kánon svatých Písem znovu a znovu zcela obráceně, od Abrama po Zjevení: To víte, že je mít budete. A *buďte rádi*, že je máte! Vždyť jsou hlubokým a zřetelným dokladem vaší odlišnosti, tedy svatosti, tedy židovskosti, křesťanskosti nebo muslimskosti. Jak o tom píše Jk 4, 4 nebo Jan (1J 2, 15) nebo Ježíš (Mt 10, 35) nebo Starý zákon (Dt 6, 4-5). Tato odlišnost a třetí plocha může padnout teprve v Božím království. Které se v časném světě vybudovat nedá (Lk 17, 20-21).

Bohužel ten český překlad řeckého *peirasmos* jako „zkouška“ je nešťastný. Kraličtí překládají výstižněji: pokušení. Zkouška a pokušení jsou zcela odlišné pojmy. A řecké *peirasmos* je ještě drsnější než české „pokušení.“ Pokušením obvykle rozumíme jako něčemu, co je lákavé a čemu bych měl odolat. Řecké *peirasmos* však znamená „mít vážný problém.“ Popisuje situace, které přerůstají přes hlavu. Situace, ze kterých nevím, kudy ven. Což pro pokušení takřka nikdy neplatí - stačí jim říct ne. A je vystaráno.

Zároveň však řecké slovo *peirasmos* nechápe tyto přerůstající situace jako katastrofu nebo neštěstí. Tyto bezvýchodné situace mohou být vnímány jako ověření, otestování. Nikoli však člověka - to by byla hloupost. Nýbrž toho, co je v člověku. Co si vybral. Jaké ideály následuje. A s čím tedy narazil. Daná situace jen ukázala, „otestovala,“ jestli vybrané ideály stály za to. Jestli se vybraný základ života ukázal nosným a přinesl dobré ovoce. Nebo třeba žádné.

Proto třetí verš nehovoří o tom, jak se osvědčí člověk. Nýbrž víra. Tedy základní lidský vztah, základní nastavení. Které má vždy dva konce. A tak nejde vůbec o to předvést *někomu* svou pevnou víru. (Taky komu, že?) Ale jak se mně, nám, jim osvědčilo, *čemu* věříme. Jak se osvědčil *ten, komu* věříme.

Jakub tedy vlastně říká: „Mějte radost, když se dostanete do problémů, třeba i bezvýchodných situací. Protože v nich si alespoň otestujete, jestli to, čemu věříte, stojí za víru. Jestli to stojí za důvěru a

spolehnutí. Jestli vás druhý konec vaší důvěry podržel. Jestli jste se jí podrželi vy. A nebo ne.“

Protože peirasmos - pokušení, zoufalství, „test“ - by měl mít ve finále ten efekt, že se stanete skutečnými, úplnými lidmi. Proto jde o přání. Takové ovoce peirasmu není automatické ani samozřejmé. Není automatické, že kdo projde utrpením, stane se zkušeným, opravdovým člověkem. Nebo alespoň zkušenějším, opravdovějším. Běžně člověk jen zahořkne, mstí se, zatvrdí nebo zasekne jako dítě v záchvatu.

Čímž Jakub ukáže opět překvapivé a paradoxní pojetí lidské dokonalosti. Dokonalým člověkem není bezchybný svatoušek nebo moralista (tak sekulární člověk). Úplný, dokonalý člověk je ten, který už byl na dně. Který ví, o čem jsou lidská, a zejména vlastní, selhání. Dokonalým a úplným je ten, kdo zná bolest. A jehož trpělivost či vytrvalost si s ním daly tu práci a dotáhly to vše do konce.

Takový člověk představuje úplné lidství. Které sice možná nemá na čínži nebo na chleba, ale jeho lidskosti nic nechybí. Takový je pak znám a vnímán jako moudrý. A není vůbec náhodou, jak strašně málo moudrých lidí chodí po světě. A po církvích.

Protože jen málo lidí si zvolilo, co vydrží. Jen málu lidí se tváří tvář peirasmu ověřilo, na co spoléhali. Na koho spoléhali. Také proto, že se opírali o vlastní představu a pojetí. Nikoli o to a takové, co a jak je nabízeno.

Ale to trvalé rozmlouvání o Božích slovech a jejich vštěpování je nabízeno nadále. Možnost věnovat všechno sílu, celé srdce a zejména celou duši Bohu zůstává. Stejně jako možnost nosit je na čele mezi očima. Tedy být znám jako ten, kdo se pořád a znovu točí kolem Božího slova.

Amen.

(Slyšeli jsme rozvedený výklad doc. Jiřího Mrázka, vedoucího katedry Nového zákona ETF UK)

Píseň: 353 – Aj, Pán kraluje, božskou čest maje